

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

Factors Affecting the School-Based Management of Schools under the Office of Surin Primary Educational Service Area 2

เพชรรุ่ง สนั่นไทย*

makus.sniper@hotmail.com

สุจินต์ อังการวิรุทธ์**

ญาณภัทร สีหะมงคล***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 35 คน ครูจำนวน 368 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.37 - 0.82 โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายด้าน ตั้งแต่ 0.96 - 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน และด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) สมการพยากรณ์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 เป็นดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบเป็นดังนี้

$$Y' = 1.654 + 0.630(X1) + 0.540(X4) + 0.184(X5) + 0.150(X3) + 0.099(X2) + 0.072(X6)$$

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**อาจารย์ ดร. ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมการในรูปคะแนนมาตรฐานเป็นดังนี้

$$Z' = 0.564(X1) + 0.236(X4) + 0.137(X5) + 0.136(X3) + 0.091(X2) + 0.087(X6)$$

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, การบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

Abstract

This research aimed to study factors affecting the school-based management of schools under the office of primary educational service area 2, Surin Province. The participants consisted of 35 school administrators and 368 teachers, obtained by using the stratified random sampling technique and size-based schools. The data collection was done by using five-rating scale questionnaires. The item discrimination was between 0.37 – 0.82, and the reliability of each aspect was between 0.96 - 0.98. The statistics used for data analyses included percentage, mean, standard deviation, pearson product-moment correlation coefficient and multiple regression analysis.

The results were as follows: 1) The factors affecting the school-based management of schools under the office of Surin primary educational service area 2, as a whole, were at the high level. 2) School-based management of schools under the office of Surin primary educational service area 2, as a whole, was at the high level. 3) The factors including staff, the use of information technology for management, school administrators, real decentralization to the schools, clear shared vision, and participatory management, were positively and significantly correlated to the school - based management at the level of 0.01. 4) The forecast equations of school - based management of schools under the office of Surin primary educational service area 2 were as follows:

The equation with raw scores was as follows:

$$Y' = 1.654 + 0.630(X1) + 0.540(X4) + 0.184(X5) + 0.150(X3) + 0.099(X2) + 0.072(X6)$$

The standard score was as follows:

$$Z' = 0.564(X1) + 0.236(X4) + 0.137(X5) + 0.136(X3) + 0.091(X2) + 0.087(X6)$$

Keywords : Factors Affecting the School-Based Management, School-Based Management, Management of Schools under the Office of Surin Primary Educational Service Area 2

บทนำ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดใหม่ ทำให้โรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานของโรงเรียน จากการรอรับคำสั่งจากหน่วยงานระดับสูงกว่ามาเป็นการบริหารที่ริเริ่มด้วยตนเอง โดยครู บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จะเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้บรรยากาศในการทำงานของโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 1)

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหาร

ความหมายของการบริหาร คือ การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายในการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ

การบริหาร คือ กระบวนการทางสังคม ซึ่งบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และกิจกรรมนั้น ๆ เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2525 : 182-183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องหรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 237) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกันของสมาชิกในการประชุมหรือเพื่อตัดสินใจ และควบคุมการทำงานร่วมกัน

นิพนธ์ กิณวงศ์ (2544 : 16) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน ในการร่วมมือทำงานนั้นจะต้องมีบุคคลที่เป็นหัวหน้าที่เราเรียกว่า ผู้บริหาร และการร่วมมือกันนั้น

จะจัดในรูปองค์การประเภทต่าง ๆ แล้วแต่วัตถุประสงค์ที่มีในองค์การนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันทำงานด้วยกัน ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา และพัฒนางานโดยยึดแนวทางการเปิดโอกาสให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใช้ความรู้ความสามารถบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

อุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 184-186) ได้ให้ความหมาย หลักการสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยทั่วไป ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก

2. หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมกันจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลาย บางแห่งก็ให้วัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมามีการรวมการจัด การศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา แต่เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญต่าง ๆ รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจากส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่าง

แท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนในการจัดการศึกษาเองอีกครั้ง

4. หลักการบริหารตนเอง ในระบบการศึกษาทั่วไปมักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติ ตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงสำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นไม่ได้ปฏิเสธการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี อีกทั้งการมีส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารตนเองโดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้ว แต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม ที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนกลางมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำหนดมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามนโยบายของชาติ

ถวิล มาตรเลียม (2545 : 42) ได้ให้ความหมายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ดังนี้

1. หลักความเสมอภาค (principle of equality) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตั้งอยู่บนหลักแห่งความเสมอภาค กล่าวคือ มีวิธีการแนวทางมากมายและหลากหลายที่จะนำมาใช้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดหมายทางการศึกษา การยืดหยุ่น (flexibility) เป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอีกทั้งโรงเรียนมีความชอบธรรมเต็มที่ ในอันที่จะขับเคลื่อนพัฒนาและดำเนินงานด้วยยุทธศาสตร์ของตนเองในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการโรงเรียนด้วยพวกเขาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักการกระจายอำนาจ (principle of decentralization) เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป

จะส่งผลกระทบต่อให้การบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความยุ่งยากและเพิ่มปัญหามากขึ้น ดังนั้น การกระจายอำนาจให้โรงเรียนจะทำให้โรงเรียนมีพลังอำนาจและความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. หลักระบบบริหารจัดการตนเอง (principle of self-management system) ด้วยหลักการทั้งสองดังกล่าว จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะใช้ระบบบริหารจัดการตนเองมาเป็นหลักในการดำเนินงานภายใต้นโยบายและโครงสร้างขององค์กรพัฒนา จุดประสงค์การสอน และยุทธศาสตร์การพัฒนาสร้างกำลังคนและทรัพยากร การแก้ปัญหา และจุดมุ่งหมายให้บรรลุผลสำเร็จด้วยความสามารถของโรงเรียนเอง

4. หลักการริเริ่ม (principle of initiatives) ท่ามกลางความหลากหลายและความซับซ้อนของกิจกรรมการศึกษาจำเป็นจะต้องอาศัยการริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกในโรงเรียนใน การทำหน้าที่และเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษา ฉะนั้นเป้าหมายของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานก็เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งนี้สมาชิกของโรงเรียนจะมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางร่วมกัน พัฒนาศักยภาพ ความคิดริเริ่มและความสามารถ เพื่อเป็นพลังสร้างคุณภาพการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน หลักการทั้ง 4 ประการนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวคิด แนวปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษา หรือปฏิรูปโรงเรียน และนั่นคือเปลี่ยนจากการบริหารโรงเรียนจากภายนอก (external control management: ECM) ไปสู่โรงเรียนเป็นฐานบริหารจัดการ

ปัญญา แก้วกัญญา และสุภัทร พันธุ์พัฒนากุล (2545 : 5-6) ได้ให้ความหมาย การบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา

ให้สามารถตัดสินใจดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด

2. หลักการใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (school-centered) โรงเรียนจะเป็นหน่วยงานบริการ ไม่ใช่ถูกบริการ โรงเรียนจะเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพของเด็กนักเรียน สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ทิศทางการวางแผนจัดการศึกษาของตนเองที่สอดคล้องทั้งในระดับส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา ท้องถิ่น และชุมชน

3. หลักการมีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบริหาร การตัดสินใจและการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

4. หลักการพึ่งตนเอง เน้นให้โรงเรียนมีระบบการบริหารตนเอง มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบ การดำเนินงานตามความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นจุดหมาย เป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน สามารถบูรณาการสภาวะการณ์ของท้องถิ่นกับโรงเรียนมาส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วยความภาคภูมิใจ

5. หลักการประสานงาน (coordination) สามารถประสานงานกันได้ทุกระดับทั้งแนวตั้งและแนวนอน เป็นกิจกรรมที่ต้องเน้นความเข้มแข็ง ทั้งการสร้าง ความเข้าใจระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียน รวมทั้งการประสานงานแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ ทั้งทรัพยากรและเทคนิควิธีการใหม่ ๆ

6. หลักความต่อเนื่องและหลากหลาย (continuity and diversity) การบริหารจำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง ใช้เวลา รวมทั้งใช้เทคนิคการบริหารจะต้องมีความหลากหลายและสอดคล้องกันมุ่งไป สู่เป้าหมายเดียวกัน สามารถปรับใช้การบริหารตามสถานการณ์ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ได้

7. หลักการพัฒนาตนเอง (self-improvement) โรงเรียนต้องพัฒนาไปสู่องค์กรการเรียนรู้ (learning organization) มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งการพัฒนาองค์กร พัฒนาวิชาชีพ พัฒนาบุคคลและพัฒนาทีมงาน โดยนำองค์ประกอบเหล่านี้วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ สำหรับสถานศึกษานั้น ๆ

8. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (check and balance) ส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาจะกำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน และจะมีองค์กรตรวจสอบคุณภาพ ทั้งนี้จะเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพึงดำเนินการด้วยการระดมผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการตาม 5 หลักการ ดังนี้ คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้งนี้ผู้มีอำนาจต้องคัดสรรบุคคลที่มีคุณภาพในการเป็นผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งต้องเป็นบุคคลหลักของโรงเรียนที่เป็นการบริหารจัดการโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอรัตนบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอชุมพลบุรี อำเภอสนม และอำเภอโนนารายณ์ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 223 โรงเรียน มีครูจำนวน 2,283 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2, 2556) จะเห็นได้ว่าเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 เป็นเขตพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ โรงเรียนบางแห่งอยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

มาก ทำให้การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาหรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร หรือทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความไม่คล่องตัว

ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นข้าราชการครูที่อยู่ในเครือข่ายท่าตูม 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 และการดำเนินงาน บทบาท แนวคิด และหลักการบริหารโรงเรียนเป็นฐานของ อุทัย บุญประเสริฐ (2554 : 154-156) เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อสร้างคนและสร้างความรู้สึกภูมิใจ พร้อมทั้งใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อเกิดประโยชน์กับการศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

สมมติฐานของการวิจัย

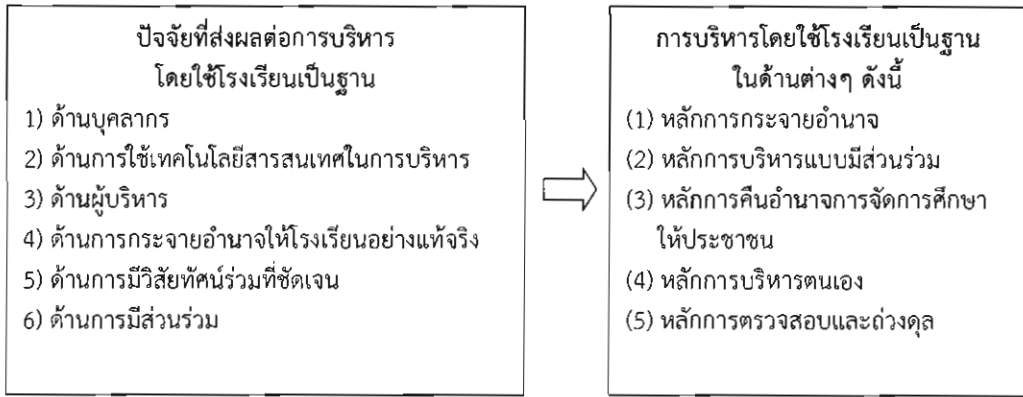
ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก
2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วยปัจจัยการบริหาร ซึ่งสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ด้านบุคลากร
- 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร
- 3) ด้านผู้บริหาร
- 4) ด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง
- 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน (Clear shared vision) และ
- 6) ด้านการมีส่วนร่วม และการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำนวน 5 หลัก ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 รวมทั้งสิ้น 2,283 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 223 แห่ง แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 223 คน และครูจำนวน 2,060 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607 - 610) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้ จำนวน 403 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีทั้งหมด 69 ข้อ คัดออก 9 ข้อ นำไปใช้จริง 60 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.50 - 0.82 โดยค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

แบบสอบถามการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีทั้งหมด 37 ข้อ คัดออก 7 ข้อ นำไปใช้จริง 30 ข้อ

ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.37 - 0.69 โดยค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์แปลผลปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 6 ด้าน คือด้านบุคลากร ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน และด้านการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยใช้หลักการบริหาร 5 หลัก คือ หลักกระจายอำนาจ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์สมการของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. สมการพยากรณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 คือด้านบุคลากร (X1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร (X2) ด้านผู้บริหาร (X3) ด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง (X4) ด้านการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน (X5) ด้านการมีส่วนร่วม (X6) มีค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.630, 0.540, 0.184, 0.150, 0.099 และ 0.072 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.564, 0.236, 0.137, 0.136, 0.091 และ 0.087 ตามลำดับ

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.905 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 81.70 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.183 และค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ 3.329

อภิปรายผล

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ด้านบุคลากร ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน และด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้บริหาร ด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนับได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการวางแผนและจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษา และทบทวนการปฏิบัติงานว่าเป็นไปอย่างปราศจากข้อบกพร่องรวมทั้งให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานของสถานศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมายหลักการจัดการศึกษาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องคุณภาพ เนื่องจากผู้รับบริการจะมุ่งเน้นความสนใจด้านคุณภาพมากกว่าด้านปริมาณ การที่สถานศึกษาต้องให้ความเชื่อมั่นต่อสังคมว่าจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้

กลายเป็นหลักประกันว่าผู้รับบริการจะได้รับสิ่งที่ดีที่สุดตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งก็คือการประกันคุณภาพการศึกษา นั่นเอง ซึ่ง อภิรติ กลกิจ (2554 : 173) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 เพื่อทราบ 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 2) มาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับมาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี หลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยสุด 2) มาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ และมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยสุด 3) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กับมาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีระดับนัยสำคัญที่ระดับ.01

2. ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 โดยใช้หลักการบริหาร 5 หลัก อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หลักการบริหารตนเอง หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนทุกแห่งในปัจจุบันได้รับการบริหารจัดการภายใต้นโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการ

พัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการปฏิรูปการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมโรงเรียนบริหารในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยให้มีทั้ง 4 งาน ได้แก่ งานบุคคล งานวิชาการ งานงบประมาณและแผน และงานบริหารทั่วไป ซึ่งสถานศึกษาถือว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ทำให้สถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่ง ดิเรก วรรมเตียร (2544 : 1) ได้กล่าวถึง ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่า เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนให้มากที่สุด เพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป็นอิสระและมีความคล่องตัวโดยมีคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน ครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่าและผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกันบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับดาวเรือง กินาวงค์ (2552 : 186) ได้ศึกษา การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านเวียงฝาง ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นบ้านของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ปฏิบัติทุกกิจกรรม ในเรื่องการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การบริหารตนเอง

การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน การตรวจสอบและถ่วงดุล มีโครงสร้างการบริหารงานที่ปฏิบัติได้ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย แต่ละฝ่ายงานมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนะและโครงการนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนแกนนำใช้หลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 มีการประกันคุณภาพการศึกษา ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน จัดทำสรุปรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับปัญหาส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือผู้ปกครองและชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง ปัจจัยด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยปรากฏเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในปัจจุบันจะต้องพัฒนาบุคลากรและผู้บริหารให้เป็นมืออาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพ ซึ่งบุคลากรและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้การได้รับการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริงในทุก ๆ ด้าน ซึ่งบุคลากรและบุคลากรจะต้องเป็นผู้ที่มีการจัดการองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างมีระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มีการส่งเสริมสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยทุกคนที่มีส่วนร่วมต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกันที่ชัดเจน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร มีการจัดกิจกรรมการบริหารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการ

บริหารจัดการ และมีการส่งเสริมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ดีในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ บรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความเชื่อมั่นในองค์กร เกิดความตระหนักและตั้งใจในการพัฒนางานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยอื่น ๆ ดังนี้ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2544 : 29) ได้กล่าวถึง ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่า คือการจัดการตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ร่วมคิด (plan) ร่วมตัดสินใจ (decision-making) ร่วมทำ (implementation) และร่วมประเมิน (evaluation) โดยมุ่งหวังเพื่อเสริมประสิทธิผลและประสิทธิภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบุญมี เดิมกะยอ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร รองลงมาคือ ด้านการสร้างความตระหนักความรู้ความเข้าใจใน SBM ด้านการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการให้รางวัล ด้านการมีวิสัยคิด และวิธีปฏิบัติงานที่เป็นระบบ ด้านการพัฒนากระบวนการสารสนเทศ ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารหลักสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้านคือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ปัญหาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยทุกด้าน ด้านที่มีค่า

เฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ การพัฒนาการมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ด้านการพัฒนาาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการมีวิสัยทัศน์และปฏิบัติงานที่เป็นระบบ ด้านการให้รางวัลด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างควมตระหนัก ความรู้ความเข้าใจใน SBM ด้านการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน คือด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร

4. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนทรเขต 2 คือด้านบุคลากร (X1) โดยมีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 81.7 แสดงว่าด้านบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนทร เขต 2 แสดงว่าด้านบุคลากรมีความสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นอย่างมาก ซึ่งบุคลากรในสถานศึกษาต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีความรู้สึกผูกพันที่ติดต่อกัน รวมถึงความสนใจต่อเป้าหมาย มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีความจงรักภักดีต่อกองค์กร มีความเชื่อ ยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร มีเจตคติที่ดีที่จะทุ่มเทพลังในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายอันจะส่งผลให้โรงเรียนสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษา ซึ่งอุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 184-186) ได้ให้ความหมายหลักการสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยทั่วไป ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก 2) หลักการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้

มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมกันจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลาย บางแห่งก็ให้วัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมามีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา แต่เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญต่าง ๆ รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจากส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนในการจัดการศึกษาเองอีกครั้ง 4) หลักการบริหารตนเอง ในระบบการศึกษาทั่วไปมักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงสำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นไม่ได้ปฏิเสธการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี อีกทั้งการมีส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารตนเองโดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้ว แต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม ที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนกลางมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำหนดมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามนโยบายของชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร เพราะยังมีปัญหาและข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลที่ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน ทำให้ได้ข้อมูลเพียงด้านเดียว จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาจมีการคลาดเคลื่อน ควรมีการเก็บข้อมูลในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การสัมภาษณ์เพิ่มเติม

1.2 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผลการวิจัยพบว่า หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ควรมีการพัฒนาโรงเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการบริหารจัดการ โดยโรงเรียนต้องได้รับการปรับกระบวนการการบริหารให้สอดคล้องกับหลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.3 จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนควรให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตามหลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.4 ควรส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชื่อมต่อกับองค์กรต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษา และให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 ควรศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและกำหนดตัวแปรที่ศึกษาเพิ่มขึ้น เช่น ขนาดโรงเรียน ระดับที่เปิดสอน เพศ อายุ และที่ตั้ง เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาและครูที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ในระดับภาคและระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก วรณเศียร. (2545). *การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- รุ่ง แก้วแดงและคณะ. (2538). *กระบวนการบริหารการศึกษา*. เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา หน่วยที่1- 4. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. (2544). *การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM)*. ม.ป.ท.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). *การวางแผนและการจัดการระบบแผนงานในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (2555). *ข้อมูลสารสนเทศ. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.*

Ansty, E. (1981). *Committee*. London : George all and Uewin.

Best, J.W. and J V. Kahn. (1962). *Research in Education*. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.

Chorney, Linda A. (1994). *Concept mapping ond the role of the elementary school consellor*
Available : Pro Quest Dissertation Abstracts. Item AACMM 11176.

Donahue, Jesse Colleen. (1996). *Women and men of the board : Gender and educational politics*
Available : Pro Quest Dissertation Abstracts. Item AAC 9713056.